

КОНКУРУЮЧІ НАРАТИВИ ПРО ДЖЕРЕЛО ПОХОДЖЕННЯ КОРОНАВІРУСУ ЯК ЧИННИК ПОЛІТИЗАЦІЇ ПАНДЕМІЇ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

В. В. Берегута, І. В. Богінська

Анотація. У статті проаналізовано міжнародні відносини під час пандемії COVID-19 щодо визначення джерела вірусу SARS-CoV-2. Автором акцентовано увагу на американсько-китайському політичному суперництві у поширенні власної візії природи коронавірусу протягом офіційного розслідування ВООЗ, оскільки саме США найбільше просувають версію його лабораторного походження з Уханського інституту вірусології, яку КНР всіляко заперечує. Зроблено висновок про те, що такий конфлікт інтересів США та КНР заклав основу для політизації пандемії COVID-19. Автором запропоновано періодизацію політизування проблеми походження коронавірусу у 2020–2021 рр. на основі його частоти та контексту згадувань у новинних повідомленнях ЗМІ та промовах політиків й дипломатів, контент-аналіз яких став основним методом дослідження.

Ключові слова: коронавірус, походження, версія, США, КНР, політизація.

Вступ. Після спалаху вірусу SARS-CoV-2 наприкінці грудня 2019 р. в м. Ухань основна увага була зосереджена на виробленні комплексу протиепідемічних заходів на національному та глобальному рівні для зниження темпів його поширення, розуміння характеру передачі та ефективних методів лікування. Однак, вже з перших днів офіційної фіксації випадків захворювання в КНР британська Daily Mail [1] та американська The Washington Times [2] публікували повідомлення про джерела поширення вірусу. Йшлося про можливий інцидент у лабораторії Уханського інституту та штучне походження вірусу. Така конспірологічна версія дотепер є одним з чотирьох можливих варіантів виникнення SARS-CoV-2 та полягає в тому, що коронавірус є секретною розробкою китайського уряду й був поширений за межі лабораторії внаслідок випадкового зараження співробітників під час контакту із тваринним біоматеріалом або навмисного його вивільнення у навколишнє середовище.

Хоча ця версія є «вкрай малоймовірною» [3, с. 9], дії окремих суб'єктів у 2020–2021 р., насамперед США та КНР, спрямовані на просування власної візії природи SARS-CoV-2, а також особливості політичної взаємодії з ВООЗ під час офіційного розслідування джерела, постійно сприяли не лише актуалізації припущення про лабораторне походження вірусу, але й заклали основу для політизації пандемії COVID-19. Загострення міждержавних протиріч та зростання недовіри між акторами в контексті підтвердження або спростування вищезгаданої версії обумовили справжню «битву наративів», в якій основними учасниками виступають США та КНР.

Метою статті є визначення динаміки політизування встановлення джерела вірусу SARS-CoV-2 та конкуруючі наративи країн щодо цього.

Результати дослідження. Однією з підстав виникнення версії про штучне походження взимку 2020 р. стала реакція китайського уряду на спалах вірусу, що супроводжувалась введенням цензури в новинах та соціальних мережах на обговорення проблеми та дій влади, ув'язненням китайських журналістів за публічне висвітлення умов ізоляції в Ухані [4] та звинуваченнями у навмисному зменшенні даних про рівень захворюваності через недосконалість системи тестування. Іншою підставою для підозри в бік Пекіну стала непрозора співпраця із ВООЗ в грудні 2019 – січні 2020 рр. в контексті інформування про перебіг захворюваності у країні. Оскільки Генеральний директор ВООЗ неодноразово підкреслював швидку реакцію Пекіну на спалах хвороби та оперативну передачу інформації, це викликало підозри щодо «китаїзації» ВООЗ [5] та спрямованості дій керівництва організації в інтересах Пекіну. Однак, жорсткий контроль над інформацією призвів до затримки випуску геному вірусу та надання ВООЗ детальних даних про пацієнтів, їхніх діагностичних тестів й інформації про можливість передачі коронавірусу

від людини до людини, від чого залежала правильність протиепідемічних рекомендацій ВООЗ державам-членам. Нарешті, третім та найбільш вагомим чинником стала підтримка цієї ідеї 45-м Президентом США. Так, Д. Трамп порівнював коронавірус з нападом Японії на Перл Гарбор у грудні 1941 р. та терористичними атаками проти США 11 вересня 2001 р.: «Ми переживаємо найгіршу атаку на нашу країну. Це найбільша атака, яка з нами траплялася. Це гірше, ніж Перл Гарбор, гірше, ніж Світовий торговий центр» [6]. За його словами, цього всього не сталося б, якби вірус змогли зупинити у «вогнищі поширення» - КНР. Держсекретар США М. Помпео зазначав, що є «величезні докази» того, що коронавірус винайшли у китайській лабораторії. Потрапляння «коронавірусної тематики» у політичний дискурс є свідченням політизування неполітичного явища.

Після того, як в січні 2020 р. ЗМІ опублікували численні статті про вірогідне винайдення COVID-19 в китайській лабораторії як частини «програми біологічної війни КНР», американські політики з лав Республіканської партії неодноразово виступали з антикитайською риторикою. Так, 30 січня сенатор Том Коттон звернув увагу Комітету Сенату у справах збройних сил на розташуванні в Ухані єдиної в КНР лабораторії, що може працювати зі смертоносними вірусами, такими як коронавірус [7], а 9 лютого у відповідь на критику своїх заяв послом КНР у США Цуй Тянькаєм заявив, що КНР збрехала про Уханський ринок морепродуктів як джерело коронавірусу, поклав відповідальність за встановлення джерела на «товаришів-комуністів» й закликав Пекін співпрацювати з міжнародною науковою спільнотою [8]. 17 лютого Том Коттон роз'яснив, що випадкове порушення технологічного процесу дослідження коронавірусу, його навмисне вивільнення або розробка як біологічної зброї Пекіном є лише гіпотезами, а не запропонованими ним теоріями змови, спростувати або підтвердити які можливо завдяки доказам, наданими в майбутньому Комуністичною партією КНР [9].

У відповідь на такі звинувачення пресекретар МЗС КНР Чжао Ліцзянь 12 березня припустив, що вірус міг бути занесений до Уханю військовими США під час Всесвітніх ігор військовослужбовців у жовтні 2019 р. [10]. Саме тоді Д. Трамп, який досі прагнув зберегти партнерські торговельно-економічні відносини з Пекіном на фоні епідемії та неодноразово схвально відгукувався про спрямовані на боротьбу з коронавірусом дії Сі Цзіньпіна, почав використовувати у власних промовах та дописах у Твіттер назву «китайський вірус», зробивши це понад 50 разів протягом березня-квітня, обурившись та спростувавши звинувачення Ліцзяня. Висловлені напередодні коментарі Радника Президента США Роберта О'Браєна про те, що приховування КНР вірусу «коштувало міжнародній спільноті двох місяців» [11] були названі 20 березня представником МЗС КНР Генем Шуаном «наклепом на китайський уряд та народ» [12]. Конфлікт між Пекіном та Вашингтоном вийшов на міжнародний рівень, коли 25 березня 2020 р. Майк Помпео намагався переконати міністрів закордонних справ G-7 називати вірус не COVID-19, а саме «вірус Уханю», звинувачуючи КНР у дезінформації й приховуванні детальних даних про спалах в Ухані. Внаслідок таких закликів Держсекретаря США та неможливості дійти спільної згоди, чи варто називати КНР джерелом пандемії COVID-19, дипломатам не вдалось опублікувати комюніке за результатами зустрічі [13]. Протягом квітня антикитайська риторика Д. Трампа лише посилювалася: американський лідер ініціює розслідування розвідки для перевірки, чи міг статись витік вірусу з Уханського інституту вірусології, та проявляє «високий рівень впевненості» у потенційній правдивості цієї версії, хоча й відмовляється продемонструвати журналістам докази [14].

До загострення проблеми призвело рішення Д. Трампа заморозити виплату членських внесків до ВООЗ через незадоволеність її реагуванням на пандемію й сприяння дезінформації КНР щодо вірусу [15]. ВООЗ, намагаючись деполітизувати пандемію, визнала заяви М. Помпео про Уханський інститут вірусології як джерело SARS-CoV-2 спекулятивними та безпідставними [16]. З цього моменту встановлення походження коронавірусу перетворюється на проблему міжнародної політики, оскільки такі підозри у «китаїзації» ВООЗ, тобто використанні КНР свого збільшеного за останні роки впливу в

організації для приховування або викривлення інформації про спалах [5, с. 196–198], призвели до поляризації поглядів на дії Пекіну на початку епідемії. Для припинення спекуляцій 116 країн в травні 2020 р. підтримали ініціативу Австралії та ЄС провести незалежне розслідування спалаху вірусу та оцінки координованих ВООЗ заходів протидії COVID-19 [17]. Хоча й у пропозиції не згадується назва КНР або Уханю, вона одразу зіткнулась із критикою американських дипломатів, які наполягали на жорсткіших формулюваннях із закликом розслідувати походження вірусу саме в Ухані, та китайського уряду, що вважав такий крок Австралії політичною атакою на КНР [18]. Кількома тижнями раніше посол КНР в Австралії Чен Цзіньє вдався до погроз бойкоту австралійських споживчих товарів на території КНР у разі надання поштовху розслідуванню [19], що призвело до призупинення імпорту австралійської яловичини. Тим часом до Сенату США було подано законопроект про уповноваження Президента США вводити санкції проти КНР у вигляді заморозки активів й заборони американським фінансовим компаніям надавати кредити китайським підприємствам, якщо Пекін протягом двох місяців не надасть США та ВООЗ звіт про події, що зумовили пандемію COVID-19. Д. Трамп висунув ультиматум про припинення фінансування та вихід США з ВООЗ у разі непроведення протягом 30 днів реформ, які б продемонстрували її «незалежність від Китаю». Отже, на цьому етапі спроби деполітизації пандемії не дали бажаного результату, а лише спонукали основних учасників (США і КНР) до рішучішого просування та захисту власних наративів про пандемію, про рівень ескалації яких свідчать заголовки у ЗМІ на кшталт «нова холодна війна вже почалася».

В листопаді 2020 р. представник Міністерства охорони здоров'я та соціальних служб США Гарретт Грігсбі розкритикував опублікований ВООЗ план розслідування причин пандемії спочатку в Ухані, а потім на іншій території КНР та за її межами, назвавши дослідження невідповідним мандату ВООЗ, а його умови – такими, що не узгоджувались прозорим чином зі всіма державами-членами організації [20]. В лютому 2021 р. міжнародна експертна група ВООЗ публікує проміжні результати розслідування, відповідно до яких коронавірус передався до людини від тварини-носія через іншу тварину-посередника, майже повністю відкинувши версію про його вивільнення з лабораторії Уханського інституту вірусології [21]. Однак, як повідомив один з учасників місії, австралійський мікробіолог Домінік Дуасер, китайські науковці не надали критично важливі повні вихідні дані про перших пацієнтів, оскільки лише частина з них відвідувала Уханський ринок морепродуктів [22]. Інша учасниця місії, данська імунологиня Теа Колсен Фішер, назвала розслідування «у високому ступені геополітичним» та таким, що відбувалось в умовах зовнішнього політичного тиску на КНР співпрацювати із ВООЗ [23]. Про стурбованість можливим викривленням проміжних результатів Пекіном одразу заявив Білий дім, зіткнувшись з різкою критикою представників посольства КНР з тим, що США завдають шкоди багатосторонньому співробітництву й не повинні «вказувати пальцем» на КНР й інші країни, що підтримали ВООЗ під час пандемії [24]. В опублікованих наприкінці березня 2021 р. остаточних результатах розслідування попередні висновки залишились незмінними, однак експерти підкреслили, що наданої інформації все ж виявилось недостатньо, аби встановити точне місце Уханського ринку морепродуктів в ланцюгу передачі вірусу. Генеральний директор ВООЗ Т. А. Гебреїсус наголосив, що версію про лабораторне походження вірусу розглядатимуть на наступних етапах розслідування.

Водночас, увагу ЗМІ до версії про лабораторну природу коронавірусу привертають нові заяви республіканців розвідувального комітету Палати представників США про існування нових «вагомих непрямих доказів» про його лабораторний витік із закликами здійснити більший тиск на КНР. Такими підтвердженнями стали попередження американських дипломатів у 2017 р. про те, що інститут проводить дослідження коронавірусів без дотримання безпекових протоколів, наявність в кількох лабораторних працівників інституту ще восени 2019 р. симптомів, схожих до викликаних SARS-CoV-2, та участь китайських військових у дослідженнях інституту [25]. З огляду на глобальне зростання антикитайських настроїв та розділеність поглядів американських розвідувальних

служб на природу вірусу Джо Байден наприкінці травня 2021 р. віддав останнім наказ протягом 90 днів підготувати звіт із оцінкою вірогідності лабораторної аварії в Уханському інституті вірусології, пообіцявши співпрацювати з партнерами, щоб змусити КНР брати участь в базованому на доказах міжнародному розслідуванні та надати доступ до даних.

Тим часом міжнародна напруга навколо проблеми продовжує зростати: ВООЗ розкритикувало таке втручання американських політиків й закликала «розмежувати науку та політику», оскільки остання «отруює розслідування» та ставить ВООЗ у ситуацію, за якої неможливо надати очікувані міжнародною спільнотою відповіді [26]. В липні ВООЗ ініціює інспекцію уханських лабораторій в рамках другого етапу проведення дослідження та, заручившись підтримкою ФРН, закликала КНР до більшої відкритості та співробітництва з міжнародними експертами [27]. Такі плани ВООЗ різко розкритикував заступник голови Державного комітету з питань гігієни та охорони здоров'я КНР Цзен Ісінь, назвавши їх «нехтуванням здоровим глуздом і зарозумілим ставленням до науки» та заявивши, що КНР не братиме участі в другому етапі розслідування [28]. В опублікованому наприкінці серпня 2021 р. звіті американські розвідувальні служби не дійшли консенсусу щодо тваринного або лабораторного походження коронавірусу, хоча й більшість з них надали перевагу першому варіанту, та підтвердили, що КНР не розробляла його як біологічну зброю й не знала про нього до спалаху в Ухані [29]. За словами Джозефа Байдена, невизначеність в природі SARS-CoV-2 є результатом перешкоджання Пекіном доступу міжнародних експертів на територію КНР та приховування інформації про перші дні спалаху. За кілька днів після цього, представник КНР у штаб-квартирі ООН в Женеві Чень Сюй направив ВООЗ офіційний запит провести перевірку найбільших американських біолабораторій у Форт-Детріку та Університеті штату Північна Кароліна. За словами дипломата, якщо Вашингтон продовжує наполягати на штучній природі коронавірусу, то й прозорі перевірки повинні відбутись й у таких двох вищезазначених лабораторіях США [30]. В листопаді розсекречений звіт американських розвідувальних служб був названий представником МЗС КНР Ван Веньбіном «політичним та хибним, що не має наукової основи або достовірності», а США – «одержимими політичними маніпуляціями» та такими, що шкодять глобальному науковому співробітництву в сфері боротьби з епідеміями [31]. Наприкінці грудня 2021 р. аналітичний центр Intelligence & Alliance та інститут Taihe публікують звіт під назвою «США несуть відповідальність за глобальне поширення COVID-19», в якому йдеться про те, що саме США найімовірніше є країною походження SARS-CoV-2 та «нульового коронавірусного пацієнта». Відповідно до звіту, вірус набув пандемічного потенціалу через зменшення загрози американськими політиками й поширення ними конспірологічних теорій, невчасно запроваджені протиепідемічні обмеження, зокрема на поїздки всередині країни та за її межі, та численні порушення правил профілактики військовими США закордоном [32].

Висновок. Проведений автором контент-аналіз новинних повідомлень у ЗМІ, виступів і промов американських і китайських політиків і дипломатів дозволив виділити кілька етапів політизування проблеми походження коронавірусу у 2020–2021 рр. Основними критеріями є частота та контекст згадувань SARS-CoV-2:

- I етап (січень-лютий 2020 р.) – поява версії про лабораторне походження SARS-CoV-2 в політичному дискурсі США;
- II етап (березень-квітень 2020 р.) – ескалація американсько-китайського конфлікту наративів навколо проблеми походження вірусу;
- III етап (квітень-травень 2020 р.) – намагання ВООЗ створити глобальний наратив про COVID-19 і послабити напругу у відносинах США-КНР;
- IV етап (серпень 2020 р. – березень 2021 р.) – спроба ВООЗ деполітизувати конкуруючі наративи шляхом проведення міжнародного розслідування джерела коронавірусу;
- V етап (травень – грудень 2021 р.) – посилення політизації через проведення США розслідування джерела коронавірусу та загострення відносин КНР-ВООЗ.

Abstract. The international relations during the COVID-19 pandemic regarding identifying the SARS-CoV-2 origin are analyzed in the article. Special attention is paid to the American-Chinese political rivalry in spreading own vision of coronavirus nature during a formal WHO investigation, as the USA promotes the hypothesis of lab-leak from the Wuhan Institute of Virology, which the PRC denies. It is concluded that such a conflict of interests between the USA and the PRC laid the foundation for the COVID-19 pandemic politicization. The author proposes the periodization of the problem of coronavirus origin politicization in 2020-2021 based on the frequency and context references to the coronavirus origin in the media and speeches of politicians and diplomats, the content analysis of which became the main method of research.

Keywords: coronavirus, origin, version, the USA, the PRC, politicization.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. China built a lab to study SARS and Ebola in Wuhan – and US biosafety experts warned in 2017 that a virus could ‘escape’ the facility that’s become key in fighting the outbreak. Daily Mail. 2020. URL: <https://www.dailymail.co.uk/health/article-7922379/Chinas-lab-studying-SARS-Ebola-Wuhan-outbreaks-center.html>.
2. Coronavirus link to China biowarfare program possible, analyst says. The Washington Times. 2020. URL: <https://www.washingtontimes.com/news/2020/jan/26/coronavirus-link-to-china-biowarfare-program-possible/>.
3. WHO-convened Global Study of Origins of SARS-CoV-2: China Part. Joint WHO-China Study 14 January-10 February 2021. Joint Report. World Health Organisation. 2021. 120 p. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/who-convened-global-study-of-origins-of-sars-cov-2-china-part>.
4. Chinese journalist who documented Wuhan coronavirus outbreak jailed for 4 years. CNN. 2020. URL: <https://edition.cnn.com/2020/12/28/asia/china-journalist-zhang-zhan-intl-hnk/index.html>.
5. Берегута В. В. «Китайський» фактор у діяльності ВООЗ в умовах пандемії COVID-19: прихильність до КНР або інституціональна обмеженість повноважень?. Травневі студії: історія, міжнародні відносини, філософія: Збірник матеріалів III Міжнародної наукової конференції студентів та молодих вчених «Травневі студії 2021: історія, міжнародні відносини, філософія» / за ред. Ю. Т. Темірова. Вип. 6. Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса, 2021. С. 196–201.
6. Коронавірус – це гірше, ніж атаки 11 вересня, каже Трамп. *BBC News Україна*. 2020. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-52570292>.
7. «We still don’t know where coronavirus originated...». Tom Cotton (Twitter). 2020. URL: <https://twitter.com/SenTomCotton/status/1222971592403226628>.
8. «.@ambcuiianki, here’s what’s not a conspiracy, not a theory...». Tom Cotton (Twitter). 2020. URL: <https://twitter.com/SenTomCotton/status/1226549890160963594>.
9. «Let me debunk the debunkers...». Tom Cotton (Twitter). 2020. URL: <https://twitter.com/SenTomCotton/status/1229202134048133126>.
10. «2/2 CDC was caught on the spot...». Lijian Zhao (Twitter). 2020. URL: <https://twitter.com/zlj517/status/1238111898828066823>.
11. China’s virus response likely cost world two months: White House’s O’Brien. Reuters. 2020. URL: <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-usa-o-brien-idUSKBN20Y29R>.
12. Foreign Ministry Spokesperson Geng Shuang’s Regular Press Conference on March 20, 2020. Consulate-General of the People’s Republic of China in Mumbai. 2020. URL: <https://www.mfa.gov.cn/ce/cgmb/eng/fyrth/t1758992.htm>.
13. Pompeo, G-7 foreign ministers spar over ‘Wuhan virus’. Politico. 2020. URL: <https://www.politico.com/news/2020/03/25/mike-pompeo-g7-coronavirus-149425>.
14. Trump confident that coronavirus may have originated in Chinese lab. Reuters. 2020. URL: <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-trump-china/trump-confident-that-coronavirus-may-have-originated-in-chinese-lab-idUSKBN22C3TB>.
15. Coronavirus: US to halt funding to WHO, says Trump. BBC News. 2020. URL: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-52289056>.
16. ВООЗ назвала спекулятивною заяву США про лабораторне походження коронавірусу. Інтерфакс-Україна. 2020. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/660060.html>.
17. Global independent inquiry into the coronavirus set to pass. The Sydney Morning Herald. 2020. URL: <https://www.smh.com.au/politics/federal/global-independent-inquiry-into-the-coronavirus-set-to-pass-20200518-p54txb.html>.
18. Coalition of 62 countries backs joint Australian, EU push for independent inquiry into coronavirus outbreak. ABC News. 2020. URL: <https://www.abc.net.au/news/2020-05-17/coronavirus-inquiry-world-health-assembly-china-covid-19/12256910>.
19. Australia’s diplomatic spat with China over coronavirus investigation approaches farce. ABC News. 2020. URL: <https://www.abc.net.au/news/2020-04-29/china-australia-coronavirus-spat-approaches-farce/12196804>.
20. U. S. denounces terms for WHO-led inquiry into COVID origins. Reuters. 2020. URL: <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-who-idUSKBN27Q1LX>.
21. Коронавірус в мире: експерти ВОЗ в Ухане исключили лабораторную природу ковида. BBC News Русская служба. 2021. URL: <https://www.bbcussian.com/russian/news-55986084>.

22. Член миссии ВОЗ в Ухане: Китай раскрыл не все данные о начале вспышки коронавируса. BBC News Русская служба. 2021. URL: <https://www.bbcussian.com/russian/news-56056453>.
23. On W.H.O. Trip, China Refused to Hand Over Important Data. The New York Times. 2021. URL: <https://www.nytimes.com/2021/02/12/world/asia/china-world-health-organization-coronavirus.html?searchResultPosition=3>.
24. White House cites 'deep concerns' about WHO COVID report, demands early data from China. Reuters. – 2021. URL: <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-usa-idUSKBN2AD0FX>.
25. House Intel Republicans say 'significant circumstantial evidence' of COVID Wuhan lab leak. Fox News. – 2021. URL: <https://www.foxnews.com/politics/house-intel-republicans-say-significant-circumstantial-evidence-of-covid-wuhan-lab-leak>.
26. ВОЗ против вмешательства политиков в расследование происхождения коронавируса. Deutsche Welle. 2021. URL: <https://www.dw.com/ru/voz-protiv-vmeshatelstva-politikov-v-rassledovanie-proishozhdenija-koronavirusa/a-57710950>.
27. Коронавирус: ФРГ и глава ВОЗ усиливают давление на Китай. Deutsche Welle. 2021. URL: <https://www.dw.com/ru/coronavirus-frg-i-voz-usilivajut-davlenie-na-kitaj/a-58286522>.
28. Китай отказался участвовать в расследовании ВОЗ о происхождении Sars-CoV-2. Deutsche Welle. – 2021. URL: <https://www.dw.com/ru/kitaj-otkazalsja-uchastvovat-vo-vtorom-jetape-rassledovanija-voz-o-proishozhdenii-covid-19/a-58587464>.
29. Unclassified Summary of Assessment on COVID-19 Origins. Office of the Director of National Intelligence. 2021. URL: <https://www.dni.gov/files/ODNI/documents/assessments/Unclassified-Summary-of-Assessment-on-COVID-19-Origins.pdf>.
30. China asks WHO to investigate Fort Detrick, UNC bio labs through diplomatic channel. Global Times. 2021. URL: <https://www.globaltimes.cn/page/202108/1232467.shtml>.
31. Китай назвал ненаучными и лживыми выводы разведки США о происхождении COVID-19. Интерфакс. 2021. URL: <https://www.interfax.ru/world/800671>.
32. Полный текст исследовательского отчета об ответственности США за глобальное распространение COVID-19. Синьхуа Новости. 2021. URL: http://russian.news.cn/2021-12/25/c_1310392375.htm.

УДК 327.82-044.372

ДИСКУСІЯ ЩОДО ПОНЯТТЯ «КРИЗОВА ДИПЛОМАТІЯ»

Н. І. Гринько, І. Г. Паніна

Анотація. Стаття має на меті окреслити розуміння поняття «криза» в сучасних міжнародних відносинах і висвітлити зміст дискусії щодо поняття «кризова дипломатія». Актуальність теми обумовлена постійною видозміною кризових явищ, які створюють нові виклики для дипломатії. Робота спирається на аналітико-синтетичний і порівняльний метод дослідження, які дозволили розкрити суть означених вище категорій. Авторка, характеризуючи наукову полеміку навколо поняття «кризова дипломатія», доводить, що дискусія є ще відкритою і сучасна наука потребує вироблення більш комплексного підходу до розуміння поняття «криза» та «кризова дипломатія».

Ключові слова: криза, конфлікт, кризова дипломатія, превентивна дипломатія, примусова дипломатія.

Вступ. Сучасний міжнародний порядок створює багато викликів для дипломатії. Кризові явища є домінантною та характерною особливістю сучасних міжнародних відносин, що пов'язано з архаїчним характером міжнародної системи. Держави постійно відстоюють свої інтереси та конкурують за лідерство у певних сферах або регіонах, що провокує нові конфлікти й кризи. Глобалізація призводить до того, що кризи впливають не лише на їхніх прямих учасників, а й на уряди інших держав і більшість міжнародних організацій. Отже, не виникають сумніви в актуальності та важливості кризової дипломатії. Метою статті є окреслення розуміння «кризи» у сучасних міжнародних відносинах і висвітлення змісту дискусії щодо поняття «кризова дипломатія».

Основний розділ. Сучасний світ невпинно змінюється, тому зміна міжнародного середовища породжує нові підґрунтя для конфліктів. З плином часу, традиційні кризи, породжені міждержавними та внутрішньодержавними конфліктами, доповнилися цілою низкою криз економічних, екологічних чи охорони здоров'я. Трансформація міжнародних криз призвела до зміни підходів, механізмів й інструментів кризової дипломатії.